

Ο νέος Ιερομάρτυς Ιωσήφ ο Δαμασκηνός

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

Το όνομα του Ιερομάρτυρα είναι Ιωσήφ, υιός του Γεωργίου Μωυσή, που ήταν υιός του Μουχάνα Άλ-Χαντάντ, γνωστός ως Πατέρας Ιωσήφ Μουχάνα Άλ-Χαντάντ. Χαιρόταν να συστήνη τον εαυτό του ως άτομο του οποίου η καταγωγή ήταν από την Βηρυτό, και η πατρίδα του ήταν η Δαμασκός, και ότι είχε την Ορθόδοξη πίστι. Οι βιογράφοι του Ιωσήφ τον περιγράφουν ως ιερέα μέτριου αναστήματος, με λευκή χροιά, αξιοπρεπή εμφάνισι, μεγάλο μέτωπο, έξυπνα μάτια και θαμνώδη γενειάδα.

Γεννήθηκε το Μάιο του 1793, σε μία φτωχή, αλλά ευσεβή οικογένεια. Σε νεαρή ηλικία έμαθε τα αραβικά και μερικά ελληνικά. Επειδή ο πατέρας του δεν μπορούσε να πληρώσει τα δίδακτρα, αποφάσισε να σταματήσει την εκπαίδευσί του και να τον βάλει να εργασθή στην βιομηχανία του μεταξιού. Η επιθυμία του για γνώσι δεν είχε σβήσει λόγω της φτώχειας.

Άρχισε να δουλεύει όλη την ημέρα και μάθαινε γράμματα από μόνος του το βράδυ. Το πιο πιθανό είναι, ότι ο μεγαλύτερος αδελφός του, ο Μωυσής, ο οποίος ήταν ένας καλά εκπαιδευμένος συγγραφέας στην αραβική γλώσσα, να τον είχε ωθήσει στο να έχει μία τέτοια επιθυμία προς την γνώσι. Ο Μωυσής είχε μία μικρή βιβλιοθήκη στο σπίτι, στην οποία ο Ιωσήφ ξεκίνησε την μελέτη του, αλλά

δυστυχώς ο Μωυσής έφυγε από αυτή την ζωή στην ηλικία των είκοσι πέντε ετών. Η δάδα της γνώσεως, ωστόσο, συνέχισε να καίη στην καρδιά του Ιωσήφ.

Από την ηλικία των δεκατεσσάρων ετών, ο νεαρός άνδρας άρχισε να διαβάζει τα βιβλία του αδελφού του, αλλά ήταν απογοητευμένος, επειδή μπορούσε να κατανοήσει μόνο λίγο από αυτά που διάβαζε. Στην συνέχεια σπούδασε κάτω από την καθοδήγησι ενός Δαμασκηνού μουσουλμάνου σοφού, τον Μοχάμεντ Άλ- Αττάρ, ο οποίος ήταν ένας από τους μεγαλύτερους λόγιους της εποχής του. Από αυτόν έμαθε αραβικά, λογική, την τέχνη της συζητήσεως και να λογικεύεται σωστά. Ωστόσο, διέκοψε τις σπουδές του, λόγω διδάκτρων και υποχρεώθηκε να επιστρέψει στον παλιό τρόπο ζωής του: να εργάζεται την ημέρα και να μαθαίνει γράμματα από μόνος του το βράδυ. Η Βίβλος ήταν το πιο σημαντικό βιβλίο. Σπούδασε θεολογία και ιστορία κάτω από τον κ. Γιώργιο Σιαχαντέχ Σαμπάχ. Ξεκίνησε τότε να διδάσκει από το σπίτι του και συνάμα έμαθε εβραϊκά από έναν εβραίο μαθητή του. Η επίμονη προσπάθειά του άναψε τον φόβο των γονέων του, ότι μπορεί να αντιμετωπίσει την ίδια μοίρα με τον αδερφό του. Γι' αυτό τον έδωσαν σε γάμο με μία Δαμασκήν κοπέλλα, της οποίας το όνομα ήταν Μαριάμ Άλ-Κούρσι, ενώ ήταν ακόμα δεκαεννιά ετών (1812). Ο γάμος, ωστόσο, δεν τον έστρεψε μακριά από την άσκησι της γνώσεως.

Ένεκα της έντιμης φήμης του υπέπεσε στην αντίληψι της ενορίας του στην Δαμασκό και τον ζήτησε ο Πατριάρχης Σεραφείμ (1813-1823) για να τον διορίσει ως ποιμένα τους. Ο Πατριάρχης τον χειροτόνησε διάκονο και μέσα σε μία εβδομάδα ιερέα, ενώ ήταν ακόμα είκοσι τεσσάρων χρόνων (1817). Όταν ο διάδοχος του Σεραφείμ, Πατριάρχης Μεθόδιος (1824-1850), γνώρισε την θερμή, την ευσέβεια, την γνώσι και την τόλμη του, αυτός τον ανέδειξε σε Αρχιερέα, και του έδωσε τον τίτλο: Μέγας Οικονόμος. Λαμβάνοντας μεγάλο ενδιαφέρον στο να κηρύττει για πολλά χρόνια από τον άμβωνα του Πατριαρχικού Καθεδρικού Ναού (Άλ- Μαριαμείχ), πέτυχε εξαιρετικά αποτελέσματα στα κηρύγματά του. Μερικοί άνθρωποι τον θεωρούσαν ως τον διάδοχο του Χρυσοστόμου. Η ηχώ από τα κηρύγματά του αντιλαλούσε ακόμη μέχρι τις αρχές του εικοστού αιώνα. Ο Χαμπίπ Άλ- Ζαΐατ, ένας Μελχίτης (Ουνίτης) συγγραφέας, αναφέρει ότι ήταν γνωστός μεταξύ των Ορθοδόξων Αράβων από την γνώσι και τα κηρύγματά του. Εκτός από τα κηρύγματά του ήταν επιμελής στο να δώσει παρηγοριά στους καταβεβλημένους, να παρηγορή τους παθόντες, να βοηθά τους φτωχούς και να ενίσχυη τους αδύνατους. Το 1848, όταν εξαπλώθηκε ο κίτρινος πυρετός στην Δαμασκό, ο πατήρ Ιωσήφ δόθηκε με μεγάλη θερμή υπηρετώντας τους αρρώστους, και στην ταφή των νεκρών. Οι άνθρωποι έβλεπαν στο πρόσωπό του την εικόνα του Αγίου Παύλου, ο οποίος είπε: “Εν παντί θλιβόμενοι αλλ’ ου στενοχωρούμενοι, απορούμενοι αλλ’ ουκ εξαπορούμενοι, διωκόμενοι αλλ’ ουκ εγκαταλειπόμενοι,

καταβαλλόμενοι αλλ' ουκ απολλύμενοι, πάντοτε την νέκρωσιν του Κυρίου Ιησού εν τω σώματι περιφέροντες, ίνα και η ζωή του Ιησού εν τω σώματι ημών φανερωθή" (Β' Κορ. 4,8-10). Κατάφερε να μεταστρέψη τους ανθρώπους μακριά από πολλές ανορθόδοξες παραδόσεις κατά την διάρκεια αρραβώνων, τους γάμους και τις κηδείες. Όπως ήταν άξιος για την οικοδόμησί των ψυχών, ήταν και άξιος για την οικοδόμησι εκκλησιών. Το 1845 αποκατάστησε την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, που ήταν δίπλα στον Πατριαρχικό Καθεδρικό Ναό, αλλά κάηκε από πυρκαγιά κατά την διάρκεια των φρικτών γεγονότων του 1860.

Η Πατριαρχική Σχολή συνδέθηκε τον δέκατο ένατο αιώνα με το όνομα του πατρός Ιωσήφ, μέχρι που έγινε γνωστή ως Σχολή του. Ανέλαβε την Σχολή το 1836. Τότε κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια, για να την αναπτύξη, διορίζοντας διοικητικό συμβούλιο διοικήσεως, και έδωσε στους καθηγητές τακτικούς μισθούς. Ανησυχία του πατρός Ιωσήφ ήταν να εκπαιδεύση το μυαλό των Ορθόδοξων νέων, και "να τους προετοιμάση για την ιερωσύνη, για να εξυπηρετήσουν το ποίμνιο με ένα χρήσιμο τρόπο". Το όραμά του ήταν να αυξήσει το ενδιαφέρον για θεολογικές μελέτες. Το 1852, κατά την διάρκεια της θητείας του Πατριάρχη Ιεροθέου (1850-1885), ο πατήρ Ιωσήφ πήρε την πρωτοβουλία να ανοίξη τμήμα θεολογικών Σπουδών, προσπαθώντας να το ανυψώσει στο επίπεδο των άλλων Θεολογικών Σχολών στον Ορθόδοξο Κόσμο. Δώδεκα μαθητές φοίτησαν σε αυτό, και όλοι τους έγιναν επίσκοποι στην Εκκλησία. Το μαρτύριό του το 1860 θα θέσει τέλος στο όνειρό του, το οποίο είχε ως στόχο να καθιερώση το τμήμα σε στέρεες βάσεις. Ανάσανε στους μαθητές του το πνεύμα της ειρήνης και της επιτυχίας, το οποίο μπορεί να βρεθή μεταξύ των αγίων, μέχρι που αυτό το θείο πνεύμα εξαπλώθηκε σαν αλυσίδα πέρα από τους φοιτητές και αποφοίτους, για να φθάση όλους τους γνωστούς, συναδέλφους και φίλους τους.

Έτσι, η διδασκαλία του έγινε ευρέως διαδεδομένη και η εκπαίδευσι που παρέδιδε, έφερε τον καρπό της δικαιοσύνης. Αναφέρεται, ότι ήταν για ένα χρονικό διάστημα ένας από τους διδάσκοντες στην Σχολή Μπαλαμάντ, μεταξύ του 1833 και του 1840.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά αυτού του Αρχιερέα ήταν η φτώχεια του. Ορισμένες πηγές αναφέρουν, ότι η υπηρεσία του στην Εκκλησία ήταν χωρίς πληρωμή. Ήταν ένας αληθινός πιστός, ένθερμος στην πίστι του, εξαιρετικά υπομονετικός, δίκαιος, πράος, ήσυχος, ταπεινός, συμπονετικός και ένας φιλικός άνθρωπος. Δεν του άρεσε να μιλάη για τον εαυτό του, ένοιωθε αμηχανία από τον έπαινο των άλλων, δεν ήξερε πως να τους απαντήσει. Ήταν σοφός και υπομονετικός στην ποιμαντική του φροντίδα. Ως λόγιος, ήταν ο καθηγητής μεταξύ των καθηγητών, το αστέρι της Ανατολής, καθώς και ο διανοούμενος, που έφερνε

αποτελέσματα. Πολλοί μή Ορθόδοξοι σύγχρονοι άνθρωποι μαρτυρούν, ότι ήταν ένας από τους μεγάλους Χριστιανούς λόγιους της εποχής του. “Στην Ορθόδοξη Εκκλησία, ήταν ένα πολύ διακριτικό πρόσωπο· στην γνώσι του δεν υπήρχε κανείς σαν και αυτόν, εκτός από τον George Lian. Ως κληρικός έχει θεωρηθή μεγάλος θεολόγος, μία υπερηφάνεια της Ορθοδοξίας, ένας ιερομάρτυρας και ένα παράδειγμα για την δικαιοσύνη και την ευσέβεια”. Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά του Αρχιερέα Ιωσήφ του Δαμασκηνού: Είναι ένας από τους ανθρώπους του Θεού.

Δεν έχουμε καμία γνώσι για το μέγεθος της βιβλιοθήκης του, διότι είτε έχει τυλιχθή στις φλόγες ή λεηλατήθηκε κατά την διάρκεια των καταστροφών του 1860, όταν έλαβε το στεφάνι του μαρτυρίου. Ο ανηψιός του, Ιωσήφ Αβραάμ Αλ-Χαντάντ ανέφερε, ότι ο Πατέρας Ιωσήφ κατείχε περίπου 1827 βιβλία (ή μάλλον 2827 βιβλία) κατά το έτος 1840. Τα γραπτά του ήταν πολλά: συνέκρινε το βιβλίο των Ψαλμών, την σύνοψι προσευχών, το Λειτουργικόν, και το βιβλίο των Επιστολών στην αρχική ελληνική τους γλώσσα. Μετέφρασε στα αραβικά το κατηχητικό βιβλίο του Φιλαρέτου, Μητροπολίτη Μόσχας. Οι εκδόσεις του ήταν ακριβείς, όπως “ένα αυθεντικό ασημένιο νόμισμα”. Σύνταξε την μετάφρασι του ιεροδιακόνου Αμπτουλάχ Αλ-Φατέλ Αλ Αντάκι του βιβλίου του Αγίου Βασιλείου για την Γέννησι, καθώς και τριάντα κηρύγματα του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου. Ωλοκλήρωνε τα χειρόγραφά του με τον ακόλουθο κολοφώνα: “Αυτό το βιβλίο ήταν αντιγραφή από ένα παλιό χειρόγραφο, και είναι τελείως ταυτόσημό του” και με την σφραγίδα του και την υπογραφή του το εκτύπωνε.

Όλες οι Ορθόδοξες εκτυπωτικές εταιρείες, όπως του Αγίου Γεωργίου στην Βηρυτό, του Αγίου Τάφου στην Ιερουσαλήμ, τα αραβικά τυπογραφεία στην Ρωσία βασίζονταν στον Πατέρα Ιωσήφ για την σύνταξι και την επιμέλεια των βιβλίων τους. Στην θεολογία, την λογοτεχνία και την επιστημονικότητα, η σφραγίδα του ήταν σφραγίδα εμπιστοσύνης. Σε μεταφράσεις από τα ελληνικά στα αραβικά και από τα αραβικά στα ελληνικά, ένωσε τις προσπάθειές του με το Γιάννη Παπαδόπουλο. Έκανε μία μεγάλη συμβολή στην επεξεργασία της αραβικής μεταφράσεως της Βίβλου, η οποία είναι γνωστή ως η έκδοσι του Λονδίνου.

Όλα τα σχέδια, που εκπονήθηκαν από τον κ. Φάρες Αλ-Σίντιακ και τον κ. Lee, έπρεπε να διορθωθούν από τον πατέρα Ιωσήφ, που τα σύγκρινε με την ελληνική και την εβραϊκή γλώσσα. Στην λογοτεχνική προσφορά του έδειξε την αντοχή του, την πίστι και ορθότητά του. Δεν έχουμε καμία γνώσι για τα δικά του συγγράμματα, εκτός από μερικά άρθρα. Προφανώς δεν θεωρούσε τον εαυτό του άξιο να συμβαδίσω με τους μεγάλους Πατέρες της Εκκλησίας. Ο ίδιος περιωρίσθηκε στην μετάφρασι και επιμέλεια, παρουσιάζοντας τα γραπτά των Πατέρων της Εκκλησίας στους πιστούς ως μία καθαρή, ακέραια και άφθαρτη κληρονομιά.

Κατά την εποχή του πατρός Ιωσήφ το πρόβλημα της αντιμετώπισης των Μελχιτών - που ήταν πρόσφατα μέρος της Ορθόδοξης Εκκλησίας - ήταν το πιο δύσκολο και πιο οδυνηρό από τα εμπόδια, που αντιμετώπισαν οι Ορθόδοξοι. Εκείνη την εποχή, όλες οι επιδιώξεις κατευθύνθηκαν προς τους σχισματικούς, για να τους φέρουν πίσω στην Εκκλησία. Ωρισμένοι ακολούθησαν τον δρόμο της πολιτικής και διοικητικής πίεσης, άλλοι ακολούθησαν τον δρόμο για την επίτευξι αμοιβαίας συμφωνίας. Ο πατέρας Ιωσήφ ανήκει στην δεύτερη ομάδα. Μισούσε την βία. Το μέτρο της επιτυχίας του είναι άγνωστο σε μας, αλλά αυτά, που συνέβησαν το 1857 και τα επόμενα χρόνια, δείχνουν, ότι το όραμά του ήταν πιο σωστό από άλλους. Μερικοί είπαν, ότι, αν το μαρτύριο του Πατρός Ιωσήφ δεν λάμβανε χώρα κατά την σφαγή του 1860, θα είχε καταφέρει να φέρη πίσω τους υπόλοιπους Μελχιίτες στην Ορθόδοξη πίστι.

Αναμφίβολα ο Πατέρας Ιωσήφ ήταν -τον δέκατο ένατο αιώνα- ο σπουδαιότερος άνδρας της Αναγεννήσεως στην Εκκλησία της Αντιόχειας. Εκείνη την εποχή η Αντιόχεια ήταν σε μία αξιολύπητη κατάστασί: Οι προτεστάντες ιεραπόστολοι ήταν πολύ ενεργητικοί και επιθετικοί, ενώ η Εκκλησία ήταν ανίκανη και αδύναμη, μέσα στην άγνοια και στην φτώχεια. Ξεκινώντας από το 1724 οι ιεράρχες ήταν ξένοι προς την γη και στον αγώνα του λαού της. Η Αντιόχεια ζούσε κάτω από κηδεμονία με το πρόσχημα, ότι πρόκειται να διαλυθή και να γίνη σταδιακά Ρωμαιοκαθολική. Στο όνομα της Ορθοδοξίας, τόσο η Κωνσταντινούπολι όσο και η Ιερουσαλήμ κατένειμαν μεταξύ τους την εξουσία του διορισμού επισκόπων της Αντιόχειας, προσπαθώντας να καθορίσουν την μοίρα της. Την εποχή εκείνη δεν υπήρχαν ικανοί ιερείς, ούτε ποιμαντική φροντίδα. Η Εκκλησία της Αντιόχειας θα μπορούσε να περιγραφή ως ένα πλοίο, που πλήγηκε από τα κύματα και ήταν έτοιμο να βυθισθή. Μέσα σε αυτές τις προκλήσεις και τους κινδύνους, ο πατέρας Ιωσήφ άνθησε ως νέο θεϊκό κλωνάρι, έχοντας μεγάλη θερμή προς τον Θεό και την Εκκλησία του Χριστού στην γή... στην συνέχεια, ξεκίνησε η αναγέννησι... Η ζωή του Πατέρα Ιωσήφ, που ήταν- θερμή, εύσέβεια, φτώχεια, αγάπη της γνώσεως, συνεχιζόμενη ποιμαντική φροντίδα, κηρύγματα, καθοδήγησι, συγγράμματα, μεταφράσεις, το

σχολείο και η επαγρύπνησι, δημιούργησε μία ατμόσφαιρα αναζωογονήσεως, έδωσε πνευματικά κίνητρα, συνεπήρε τις καρδιές και ενίσχυσε την αποφασιστικότητα. Μία νέα γενιά και μία νέα κατεύθυνσι άνθησε. Περισσότεροι από πενήντα ηγέτες της Εκκλησίας μελέτησαν κάτω από την καθοδήγησι του και έγιναν άγρυπνοι, όπως ήταν και αυτός: ο Πατριάρχης Μελέτιος Άλ Ντουμάνι (†1906), ο πρώτος αυτόχθονας Πατριάρχης από το 1724, ο Γαβριήλ Σατίλα, Μητροπολίτης της Βηρυτού και του Λιβάνου (†1901), ο μεγάλος λόγιος Γεράσιμος Γιαρέντ (†1899), κ.λπ. Αυτό που λαχταρούσε, επιτεύχθηκε κατά την διάρκεια της ζωής του και μετά τον θάνατό του. Πολλές φορές επανέλαβε: “Φύτευσα τον σπόρο στον αληθινό αμπελώνα του Χριστού και είμαι σε αναμονή για την συγκομιδή του”. Όλα αυτά τα πράγματα μπορεί να εξηγηθούν από την δήλωσι του Μητροπολίτη Γαβριήλ Σατίλα: “Τα αστέρια της Δαμασκού είναι τρία: Ο Απόστολος Παύλος, ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός και ο Ιωσήφ Αλ- Χαντάντ”. Η ζωή του θα πρέπει να στεφθή με ένα τέλος ίσο με την ευσέβειά του και την μεγάλη του αγάπη, για την οποία θα δοξάζουμε τον Θεό μέσα από το μαρτύριό του.

Στις 9 Ιουλίου 1860, όταν άρχισε η σφαγή (από τους Δρούζους) στην Δαμασκό, πολλοί Χριστιανοί κατέφυγαν στον Πατριαρχικό Καθεδρικό Ναό (Αλ- Μαριαμείχ). Μερικοί ήλθαν από τις πόλεις του Λιβάνου, Χάσμπαια και Ράσαια, όπου άρχισε η σφαγή και όπου έλαβαν χώρα φόνοι. Ακολουθώντας την παράδοσι των ιερέων στην Δαμασκό, ο πατέρας Ιωσήφ συνήθιζε να κρατά την αποσκευή της Κοινωνίας στο σπίτι του. Κατά την διάρκεια της σφαγής του 1860 έκρυψε την αποσκευή της Κοινωνίας κάτω από τα μανίκια του και πήγε πηδώντας από μία στέγη στην άλλη προς τον Καθεδρικό Ναό. Πέρασε όλη τη νύχτα δίνοντας ενίσχυσι και ενθάρρυνσι στους Χριστιανούς, για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση, διότι οι επιτιθέμενοι μπορεί να σκοτώσουν το σώμα, αλλά δεν μπορούν να σκοτώσουν την ψυχή. Διηγώντας τους το μαρτύριο κάποιων αγίων, τους προσκάλεσε να μιμηθούν την ζωή τους. Το πρωί της Τρίτης 10 Ιουλίου οι διώκτες επιτέθηκαν εμπόλεμα στην Μητρόπολι, ληστεύοντας, σκοτώνοντας και καίγοντας τα πάντα. Πολλοί μάρτυρες σφαγιασθήκαν, άλλοι βγήκαν στους δρόμους και στα σοκάκια. Ένας από αυτούς ήταν και ο πατέρας Ιωσήφ. Καθώς περπατούσε στους δρόμους, ένας (Δρούζος) θρησκευτικός μελετητής, ο οποίος ήταν ένας από τους επιτιθέμενους, αναγνώρισε τον Ιωσήφ, επειδή τελευταία τον είχε αναιρέσει σε μία συζήτησι μεταξύ τους. Βλέποντάς τον, φώναξε: “Αυτός είναι ο ηγέτης των Χριστιανών. Αν τον σκοτώσουμε, θα σκοτώσουμε όλους τους Χριστιανούς!” Όταν άκουσε αυτά τα λόγια ο πατέρας Ιωσήφ κατάλαβε, ότι είχε έρθει το τέλος του. Έβγαλε την αποσκευή της Κοινωνίας, και κοινώνησε το Σώμα και το Αίμα του Ιησού Χριστού. Οι διώκτες του επιτέθηκαν με τα τσεκούρια τους, σαν να ήταν ξυλοκόποι, και παραμόρφωσαν το σώμα του. Έδεσαν τα πόδια του με σχοινιά και τον έσυραν πάνω στους δρόμους μέχρι που το σώμα του διαμελίσθηκε. Αν και πέθανε ως μάρτυρας,

η ζωή του, η επαγρύπνησί του και τα δεινά του ήταν μάρτυρες της αγιότητάς του. Έγινε ένα παράδειγμα προς μίμησι και ευλογία, για να αποκτηθή και ένας μεσίτης του Κυρίου μας Χριστού και Σωτήρα Ιησού Χριστού, στον οποίον ας είναι η δόξα για πάντα. Αμήν.

Πηγή: Βενεδίκτου Ιερομονάχου Αγιορείτου, Συναξαριστής 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, Έκδοσις Συνοδίας Σπυρίδωνος Ιερομονάχου, Ιερά Καλύβη «Άγιος Σπυρίδων Α΄», Νέα Σκήτη Αγίου Όρους, 2013.